

NURMIJÄRVI

Arviointikertomus 2012

Nurmijärven kunnan tarkastuslautakunta 6.5.2013

Nurmijärven kunta, Tarkastuslautakunta

Arviointikertomus vuodelta 2012

SISÄLLYS

Arviointikertomus 2012.....	1
1. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus.....	3
2. Tarkastuslautakunnan toiminta.....	3
3. Edellisen vuoden arviointikertomuksen käsittely ja toimenpiteet	5
4. Tavoitteiden toteutumisen arviointi	5
4.1. Strategiset tavoitteet	5
4.2. Toiminnalliset tavoitteet	6
4.2.1. Elinkeino- ja kuntakehityskeskus.....	6
4.2.2. Talouskeskus.....	7
4.2.3. Keskushallinto	7
4.2.4. Sosiaali- ja terveystoimi.....	8
4.2.5. Sivistystoimi.....	10
4.2.6. Ympäristötoimi	11
4.2.7. Liikelaitokset	12
4.3. Taloudelliset tavoitteet.....	13
4.4. Investoinnit	16
5. Henkilöstö.....	17
6. Kuntakonserni	17
7. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta.....	18
8. KUUMA-yhteistyö	19
9. Muut havainnot	19
10. Yhteenveto	20

Tarkastuslautakunta on merkinnyt kertomukseensa numeroituihin kehyksiin sellaiset havainnot, joista odotetaan vastineet ja/tai selvitykset. Kertomuksen teksti saattaa sisältää myös muita sellaisia kannanottoja ja havaintoja, joihin voidaan antaa vastineita.

NURMIJÄRVEN VALTUUSTOLLE

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2012

1. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus

Kauden 2009 – 2012 tarkastuslautakunta on tehnyt valtuustokauden neljännen ja viimeisen arviointikertomuksensa, jossa se on arvioinut valtuuston asettaman strategian sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista.

Arviointi on tärkeä ja myös haastava tehtävä. Tavoitteiden, mittaamisen ja toteutumisen selvittämiseen tarvitaan joskus luovaa mielikuvitusta, jotta raportoinnista pystytään selvittämään kaikki ilmaisujen eri vivahteet. Tavoitteet muuttuvat – mittarit ja toteumat sen mukana ja joskus ajatus voi harhailla; ennen arviointi oli toisin kuin silloin, kun ei ollut tällä tavalla vaan eri tavalla kuin silloin, kun oli toisella tavalla kuin nyt on!

Tavoitteita *on toteutettu* ja toimenpiteitä *on aloitettu* ja mittareita *on pyritty käyttämään*. Toiminnallisia tavoitteita ja mittareita on kehitettävä ja niiden toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia ja todentamista on vielä hiottava. Suosittelen lämpimästi sekä viranhaltijoille että luottamushenkilöille tutustumista Kuntaliiton suositukseen arvioinnista.

Olen ilokseni huomannut, miten arviointi on tullut osaksi Nurmijärven kunnan johtamista ja toiminnan tuloksellisuuden vahvistamista, ja myös työkaluksi niin talousarvio- kuin tilinpäätösasiakirjoissa. Tavoitteiden toteutumista on loogista seurata vuotta pidemmällä aikavälillä ja siten saada kuva toiminnan jatkuvuudesta ja kehittymisestä. Raportoinnin avulla voidaan myös arvioida sitä, miten tarkastuslautakunnan aikaisempia havaintoja käsitellään ja mitä jatkotoimenpiteitä on tehty ja tehdään vuosienkin jälkeen. Tavoitteita on vielä runsaasti ja edelleen niiden määrää, laatua, mitattavuutta ja vaikuttavuutta tulee tarkastella kriittisesti.

Tarkastuslautakunnan tehtävä arvioinnissa on monitahoisen haastava ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa on ollut rakentavaa ja joustavaa. Haluan lämpimästi kiittää tämän tarkastuslautakunnan jäseniä, lautakunnan sihteerä, tilintarkastajia, kunnan työntekijöitä ja kaikkia luottamushenkilöitä sekä toivottaa menestystä ja viisaita päätöksiä ja tavoitteita arvioitavaksi seuraavalle tarkastuslautakunnalle.

Jari Laine

2. Tarkastuslautakunnan toiminta

Valtuuston toimikaudekseen valitsema tarkastuslautakunta vastaa kuntalain 71 ja 75 §:n nojalla kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä sekä tarkastusta koskevien asioiden valmistelusta. Lautakunnan tehtävänä on arvioida valtuuston asettamien toi-

minnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa. Lisäksi tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Tarkastuslautakunnan **jäsenet** ja heidän henkilökohtaiset varajäsenet toimikaudella 2009 - 2012 sekä osallistuminen vuoden 2012 arviointikokouksiin ovat seuraavat:

Jari Laine , pj. 8/11	Petri Louhelainen
Aulikki Markkanen , vpj.10/11	Mari Nurmia
Petri Jolma , 10/11	Nils Heuer
Hannu Toikkanen , 11/11	Vilho Vainio
Torsti Ruokoski , 9/11	Reko Lamminluoto
Liisa Sirainen , 10/11	Heidi Kakko
Pirjo-Liisa Torkki , 8/11	Minnamari Siitonen

Valtuuston valitsemana tilintarkastajana on toiminut JHTT-yhteisö BDO Auditor Oy (Oy Auditor Ab) ja vastuunalaisena tilintarkastajana JHTT Raija Ruuskanen, joka on toiminut myös tarkastuslautakunnan sihteerinä. Tarkastuslautakunta kokoontui arviointivuonna 2012 - 2013 yksitoista kertaa. Jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 87.

Kunnan toimintojen arviointia suoritettiin seuraamalla toimielinten päätöksentekoa ja kuulemalla lautakuntien puheenjohtajia ja toimialojen johtavia viranhaltijoita ja muita vastuuhenkilöitä. Tutustumis- ja arviointikäynnit tehtiin Yhteiskoulun keskuskeittiölle ja uusittuun terveyskeskukseen. Arvioinnissa on hyödynnetty myös kuntalaisilta saatuja tietoja kunnan toiminnasta.

Lautakunnan vuoden 2012 työohjelman mukaan arvioinnin painopistealueeksi asetettiin Keskushallinnon toimialan palvelut, henkilöstö, liikelaitokset Nurmijärven Työterveys, Klaukalan Jäähalli ja Aleksia, talouden seuranta, investointihankkeet ja ajankohtaiset asiat. Lisäksi lautakunta kuuli toimialajohtajien esitykset tavoitteiden toteutumisesta toimialoilla. Joulukuussa lautakunta tapasi valtuuston ja kunnanhallituksen puheenjohtajiston ja kuuli heidän näkemyksiään menneestä nelivuotiskaudesta ja katsauksen tulevaisuuteen.

Tilintarkastaja esitteli lautakunnalle toimintavuoden alussa työohjelmansa ja toimintavuoden kuluessa ohjelman toteutumista ja tarkastuksissa tehtyjä havaintoja.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista arvioidessaan tarkastuslautakunnalla oli käytettävissään talousarvio 2012 ja taloussuunnitelma 2013 - 2014, vuoden 2012 tilinpäätös, henkilöstökertomus 2012, hallintokuntien toimintakertomukset 2012, liikelaitosten erillistilinpäätökset ja tytäryhteisöjen kertomukset sekä tilintarkastajan raportit tilintarkastuksen toteutumisesta ja toimielinten pöytäkirjat ja muut selvitykset ja raportit.

Valtuuston asettamat sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat ensisijaisia arviointikriteerejä. Sitovat tavoitteet on koottu toimintakertomukseen taulukkoon, jonka avulla tarkastuslautakunta arvioi tavoitteiden toteutumisen lisäksi myös tavoitteiden asettamista ja toteutumisen seuranta.

Tarkastuslautakunnan edellisen vuoden arviointikertomuksessa esittämät johtopäätökset ja suositukset sekä organisaatiolta saadut vastaukset ovat myös seurannan kohteena ja osa arviointikriteeristöä. Lisäksi arvioinnissa otetaan huomioon lautakunnan kokouksissa kuullut esitykset sekä kunnan palvelutoiminnasta muutoin saadut kokemukset ja kunnan asukkailta saadut palautteet.

3. Edellisen vuoden arviointikertomuksen käsittely ja toimenpiteet

Valtuusto velvoitti kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään tarkastuslautakunnan vuoden 2011 arviointikertomuksen ja raportoimaan valtuustolle vuoden 2012 aikana kertomuksen aiheuttamista toimenpiteistä. Kunnanhallitus käsittelee arviointikertomukseen annetut vastineet kokouksessaan 5.11.2012 ja valtuusto 14.11.2012. Kunnanhallitus totesi, että annetuissa vastauksissa on käsitelty kattavasti arviointikertomuksessa esille otettuja asioita ja saattoi vastineet edelleen tarkastuslautakunnalle ja valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunta on käynyt läpi toimialojen vastineet lautakunnan havaintoihin ja toteaa, että vastineissa on hyvin ja melko kattavasti selvitetty arviointikertomuksessa olevat huomiot ja mahdolliset toimenpiteet. Vastineet lisäselvityksineen on kirjattu hallintokuntien toimintakertomuksiin. Siellä on esitetty vastauksia myös aikaisempien vuosien arviointikertomusten havaintoihin tarkastuslautakunnan esittämän toiveen mukaisesti.

4. Tavoitteiden toteutumisen arviointi

4.1. Strategiset tavoitteet

Nurmijärven kuntastrategia 2010 – 2020 laadittiin ja hyväksyttiin valtuustossa vuonna 2009. Se muodostuu kolmesta strategisesta tavoitteesta, jotka ovat *toimivat palvelut, kestävä yhdyskuntarakenne* sekä *tasapainoinen talous ja osaava henkilöstö*. Näistä tavoitteista on johdettu 13 strategista valintaa, joihin perustuen toimialojen tavoitteet on asetettu.

Kuntastrategian 2010 – 2020 toteuttamisessa on tarkastuslautakunnan mielestä onnistuttu melko hyvin, ainoastaan tasapainoinen talous on valtuustokauden viimeisenä vuonna poikennut strategiassa asetetuista tavoitteista. Vuoden 2013 talousarviossa ja 2014 – 2015 taloussuunnitelmassa sen sijaan näytetään suunnitelmallisesti poikkeavan strategisista tavoitteista nostamalla investointien tasoa huomattavasti. Tulevina vuosina talouden tasapainoa ei ole mahdollista pitää yllä niin, että strategiassa asetetut taloustavoitteet toteutuvat.

Strategian toteuttamisen arviointia vaikeuttaa se, että toimintakertomuksesta on jätetty pois viitenumerot, jotka yhdistävät keskusten toimialojen kriittiset menestystekijät kuntastrategiaan. Sivistystoimen ja ympäristötoimen toimialojen raportoinnissa yhteys kuntastrategiaan on selvästi näkyvissä.

Strategisiin valintoihin perustuvat, tulosalueille talousarviossa asetetut vuoden 2012 tavoitteet ovat toimintakertomuksen mukaan osin toteutuneet ja osin toteutumisen on lykkääntynyt. Vuoden 2012 talousarviossa on noin 75 toiminnallista tavoitetta, kun niitä edellisenä vuonna oli vielä 90. Tarkastuslautakunta on useana vuonna kiinnittänyt huomiota tavoitteiden suureen määrään. Nyt tavoitteita on vähennetty, toivottavasti myös niiden laatuun ja mitattavuuteen on panostettu. Toimintakertomuksen mukaan tavoitteista toteutui 70–80 %. Tarkastuslautakunta on aikaisempina vuosina huomauttanut, että tavoitteiden toteutumista on vaikea kaikilta osin arvioida, koska todentaminen ei aina ole mahdollista. Valtuustokaudella tähän on kiinnitetty huomiota ja tavoitteiden toteutumisen mitattavuutta on jatkuvasti parannettu. Kuitenkin tavoitteissa on vielä paljon sellaisia, joille ei ole löytynyt selkeitä mittareita ja joiden mittaaminen ei ole yksiselitteistä.

Kuntastrategian tavoite tasapainoinen talous ei ole vuonna 2012 toteutunut. Talous kääntyi usean ylijäämäisen vuoden jälkeen tappiolliseksi. Käyttötalouden kulut kasvoivat 5,6 prosenttia, joka on liian paljon verrattuna verorahoituksen 3,7 prosentin kasvuun. Sosiaali- ja terveystoimen nettomenojen 7,1 prosentin kasvu on kestävämmällä tasolla tuloihin verrattuna.

4.2. Toiminnalliset tavoitteet

4.2.1. Elinkeino- ja kuntakehityskeskus

Toimintakertomuksen mukaan vuoden 2012 aikana elinkeino- ja kuntakehityksen toiminta on saatu vakiinnutettua ja vakanssit täytettyä ensimmäisen kerran vuonna 2008 alkaneen keskuksen toiminnan aikana. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tämä on nähtävissä vuodelle 2012 asetettujen tavoitteiden toteutumisessa.

Edellisten vuosien arviointikertomuksissa tarkastuslautakunta on arvostellut Elinkeino- ja kuntakehityksen resurssien suuntaamisesta muihin toimiin kuin valtuuston asettamien tavoitteiden toteuttamiseen. Keskus on toimintakertomuksessaan kattavasti vastannut tarkastuslautakunnan arvioihin ja vuonna 2012 pystynyt aikaisempaa paremmin suuntaamaan voimavarojaan strategiassa määriteltujen tavoitteiden toteuttamiseen.

Vaikka tavoitteiden toteutuminen on onnistunut aikaisempaa paremmin, on kuitenkin useat tavoitteet siirretty toteutettavaksi myöhemmin.

- Palveluverkkosuunnitelman laatimien oli tavoitteena vuonna 2010 ja siirtyi toteutettavaksi vuonna 2011 ja edelleen suunnitelman käynnistäminen siirrettiin vuodelle 2012, jolloin tavoitteena oli valmis palveluverkkosuunnitelma. Tavoite ei täysin toteutunut, suunnitelman laadinta aloitettiin kertomusvuoden syksyllä.

- Asuntopoliittisen ohjelman tarkistaminen oli tavoitteena vuonna 2010, jolloin tarkistamistyötä ei aloitettu. Valtuuston oli määrä hyväksyä tarkistettu asuntopoliittinen ohjelma vuonna 2011, mutta ohjelman laadinta onkin yhdistetty osaksi maankäytön toteuttamishjelmaa. Vuoden 2011 toimintakertomuksen mukaan vuonna 2012 kehitetään maankäytön toteuttamishjelman asuntopoliittisia osioita. Vuoden 2012 toimintakertomuksessa ei ole mainintoja asuntopoliitiikan kehittämisestä.
- Vuoden 2010 tavoitteena oli tarkistaa maapoliittinen ohjelma. Tavoite ei toteutunut tuolloin ja sama tavoite oli asetettu vuodelle 2011 jolloin se ei myöskään toteutunut. Kertomusvuoden tavoitteeksi oli asetettu, että valtuusto hyväksyy tarkistetun maapoliittisen ohjelman keväällä 2012. Ohjelman laadinta on edelleen siirretty myöhemmin tehtäväksi, koska resurssit on kohdistettu muihin toimintoihin.

4.2.2. Talouskeskus

Talouskeskuksen kriittisenä menestystekijänä on se, että talouden seuranta ja kustannuslaskenta on ajantasaista ja läpinäkyvää. Sitovana tavoitteena on yhtenäinen seurantajärjestelmä. Vuonna 2012 talouden seurannan perusteella lisättiin kunnan menomäärärahoja 4,8 milj. euroa ja vähennettiin 1,4 milj. euroa. Lähes koko määrärahojen lisäys kohdistui sosiaali- ja terveystalouteen, jossa tämänkään jälkeen määrärahat eivät riittäneet. Sosiaali- ja terveystalouden määrärahojen ylitys alkuperäiseen talousarvioon verrattuna olivat 6,4 milj. euroa eli 6,5 prosenttia alkuperäisestä talousarviosta.

Talouden toteutumisen seurantajärjestelmä kokonaisuudessaan on hyvä, mutta olisiko siinä kuitenkin vielä kehittämistä esimerkiksi talousarvion laadinnan yhteydessä siten, että kaikkien toimialojen talousarviot rakennettaisiin realistisiksi.

1. Onko Talouskeskuksella mahdollisuutta lisätä rooliaan toimialojen ennusteiden laatimisessa esimerkiksi ohjaamalla ja opastamalla?

4.2.3. Keskushallinto

Keskushallinnon sitovista tavoitteista kokonaan toteutui noin puolet. Toteutumatta jäi arkistointijärjestelmään liittyvä tiedonohjausjärjestelmän hankinta. Edellisenä vuonna luottamus- henkilöiden verkkopalvelu ja sähköinen kokoushallinta otettiin vaiheittain käyttöön. Vuoden 2012 toimintakertomuksessa ei ole enää mainintoja sähköisestä kokoushallinnasta. Tarkoit- taako se, että sähköinen toiminta on jo vakiinnuttanut paikkansa päätöksenteossa?

2. Miten sähköinen kokoushallinta on onnistunut ja onko tehokkuus päätöksenteossa lisääntynyt, onko saavutettu taloudellisia säästöjä ja ovatko luottamushenkilöt sitoutuneet verkkopalvelun käyttöön?

4.2.4. Sosiaali- ja terveystoimi

Tilikauden aikana toimialalle myönnettiin lisämäärärahaa 4,4 milj. euroa (perhe- ja sosiaali- palvelut 1,3 M€ ja terveystoimen palvelut 3,1 M€, josta 2,4 M€ erikoissairaanhoidon). Toimialan kulut kasvoivat 7,4 prosenttia (ed. vuonna 6,7 %). Sosiaali- ja terveystoimen kulujen kasvu on suurempi kuin koko kunnan kulujen kasvu 5,6 prosenttia. Alkuperäisessä talousarviossa oli varauduttu ainoastaan 0,6 prosentin kulujen kasvuun. Tarkastuslautakunta ottaa taas esiin aikaisempinakin vuosina esiin tuodun liian positiivisen kuvan antamisen talousarvion teon yhteydessä.

Toimiala ennustaa tulevalle vuodelle 2013 noin 4,1 prosentin toimintakatteen kasvua ja mainitsee, että talousarviossa pysyminen edellyttää terveystoimen osalta tuottavuuden kasvua.

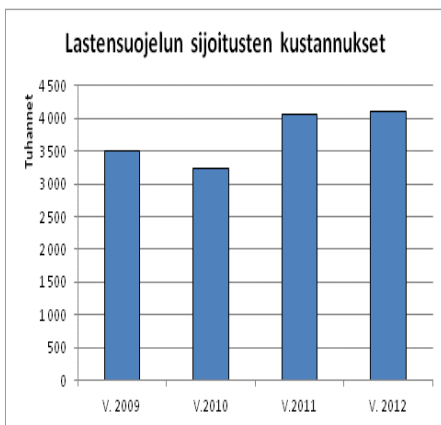
3. Tarkastuslautakunta ehdottaa erillisen tuottavuuden kasvuohjelman toteutusta tulevien lähivuosien aikana.

Suuria menojen kasvuprosentteja edelliseen vuoteen verrattuna muodostui mm. aikuissosiaalityössä (28,8 %), työmarkkinatuessa (19,9 %) ja perustoimeentulotuessa (17 %).

4. Tarkastuslautakunta haluaa selvityksen suurista muutoksista yllä mainituissa toiminoissa.

Sosiaali- ja terveystoimen henkilöstön sairaus poissaolojen vähentäminen ei ole onnistunut; vuonna 2011 poissaoloja oli keskimäärin 18,2 pv/henkilö ja nyt kertomusvuonna 19,3 pv/henkilö. Tämä saattaa heijastua myös toimeentulotukihakemusten käsittelyaikoihin. Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan toimeentulotuen asiakkaita ohjataan hakemaan apua seurakunnan diakoniatoilta. Seurakunnasta voi saada ruokakupongeja, mutta toimeentulotuen asiakkaiden laskut jäävät eräpäivänä maksamatta ja kertyvät viivästysmaksut vähentävät asiakkaan toimeentuloa.

Tavoitteena ollut asiakastyytyväisyyskysely jäi suorittamatta. Sosiaali- ja terveystoimessa määräaikaisen henkilöstön määrä suhteessa vakituisen on suuri, 26 %.

Kuva 1. Lastensuojelun sijoitusten kustannukset 2009-2012

Nikinharjun kuntayhtymän toiminnan lakkauttaminen kesällä 2012 vaikutti huomattavasti kunnan perhepalveluiden toimintaan. Toimintakertomuksen mukaan jouduttiin jo alkuvuonna ostamaan muilta kunnilta lastensuojelun vastaanottopalveluita. Tämä on lisännyt kustannuksia. Kiljavan sairaalan alueelle rakentuva Perhetukikeskus on ollut rakennussuunniteluvaiheessa vuoden vaihteessa.

Kuva 1 kertoo lastensuojelun sijoitusten kustannusten kehittymisen valtuustokaudella. Kahden viime vuotena kustannukset ovat olleet samalla tasolla. Vuonna 2012 lastensuojelun kustannukset olivat yhteensä 4,1 milj. euroa, josta 3,2 milj. euroa oli lastenhuollon laitoshoidon osuutta. Perhehoidon osuus oli 0,6 milj. euroa.

Alla olevaan taulukkoon on kerätty valtakunnallisista tilastotiedoista Nurmijärven ja naapurikuntien kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja niistä huostaan otettujen määriä vuosilta 2009 – 2011. Nurmijärvellä sijoitettujen lasten määrä on noussut huomattavasti vuonna 2011. Sama kehitys on ollut Tuusulalla.

Lastensuojelu lapsia ja nuoria	Kodin ulkopuolelle sijoitetut			Huostaan otetut		
	v.2009	v.2010	v.2011	v.2009	v.2010	v.2011
Nurmijärvi	93	84	95	53	53	61
Järvenpää	147	123	129	87	82	84
Tuusula	87	110	133	55	76	106
Kerava	117	109	106	58	60	70
Hyvinkää	161	168	152	117	126	121

Tarkastuslautakunta esittää, että prosesseiden tarkoituksenmukaisuuteen lastensuojelussa kiinnitetään entistä enemmän huomiota ja puututaan perheiden tilanteisiin heti ongelmien ilmaannuttua.

Terveyspalveluiden, samoin kuin sosiaalipalveluiden, tavoitteeksi on asetettu, että kustannukset euroa / asukas ovat KUUMA-kuntien alhaisimmat. Toimintakertomuksessa raportoidaan, että vuoden 2012 tietoja ei ole vielä saatavissa. Tarkastuslautakunnan mielestä tähän olisi voitu raportoida tiedossa oleva vuoden 2011 tilanne.

Terveyspalveluissa on tavoitteena avohoitopainotteisuus ja kuluvana vuonna lakkautetaan yksi terveyskeskuksen osasto, joka on ollut sijoitettuna Kiljavan sairaalan terveyskeskuksen peruskorjauksen ajan. Asiakkaat palautetaan kunnan omaan asumispalveluyksikköön, joka kuuluu avohoidon tehtäväalueelle.

Kiljavan sairaalan taloustilanne on edelleen vaikea. Sairaalan osakkaat säästävät näennäisesti potilassijoituksissa kun sairaalan kiinteät kustannukset on kuitenkin maksettava. Toimintakertomuksen mukaan HUS on sijoittanut alkuvuodesta ns. siirtoviivepotilaita Kiljavalle, mutta loppuvuonna HUS:n lähettämiä potilaita ei enää tullut. Tarkastuslautakunta on pohtinut, olisiko Nurmijärven kunnalla mahdollisuus sitoutua entistäkin vahvemmin Kiljavan sairaalaan sijoittamalla sinne vielä nykyistä enemmän terveyspalveluiden asiakkaita ja tavaltaan olla esimerkkinä muille sairaalan osakkaille.

4.2.5. Sivistystoimi

Sivistystoimen tavoitteet ja veloitteet toteutuivat pääsääntöisesti suunnitelmien mukaisesti. Kaikki tulosalueet ovat pysyneet budjetoidussa raamissa eikä määrärahojen ylityksiä ole syntynyt kertomusvuonna.

Sivistystoimesta saadun tiedon mukaan koulutuspalveluiden tulosalueella asiakaspalvelu on saatu sujuvammaksi palautteiden avulla ja oppilaiden vanhempien osallisuutta on lisätty. Kaikissa kouluissa on toimivat oppilaskunnat ja varhaiskasvatuksessa on kehitetty toimintamalleja yhdessä vanhempien kanssa. Kouluihin on hankittu uutta AV- ja ATK-välineistöä nykyaikaisen opetuksen tueksi. Koulujen johtokuntien työskentely on aktiivista, samoin vanhempainyhdistykset toimivat linkkinä koulun ja kodin yhteistyön kehittämisessä.

Lasisääteisten veloitteiden hoitamisen lisäksi sivistystoimesta saadun tiedon mukaan perusopetukseen on pyritty lisäämään erilaisia kehittäviä toimintoja. Lukkarin koulussa on kehitetty erityis- ja yleisopetusluokan yhteisopettajuus, jossa luokkia opetetaan yhdessä jaetaan tarpeen mukaan erilaisiin ryhmiin. Tämä on havaittu hyväksi työmuodoksi ja se on saanut paljon kiitosta.

Opetusryhmien koot ovat pienimmillään suhteessa aikaisempiin vuosiin. Valtion ylimääräisellä 1,26 miljoonalla euron avustuksella opetusryhmien pienentämiseen on palkattu resursioipettajia.

Karhunkorven koulun ja Vendlaskolanin tilaongelmat ovat nousseet esille kertomusvuonna, niiden käsittely jatkuu. Karhunkorven koulun peruskorjaus on alkanut vuonna 2012 ja jatkuu kuluvana vuonna.

Nuorisotoimi on saavuttanut vuodelle 2012 asetetut tavoitteet pääpiirteissään. Nuorisotoimesta saadun tiedon mukaan asiakaskysely tuotti 504 vastausta, joka on hieno saavutus. Kyselyssä saatujen palautteiden ja vinkkien työstämistä jatketaan vuoden 2013 aikana. Koulukahvilatoimintaa on toteutettu eri toimijoiden kanssa. Se on saanut hyvän vastaanoton ja hyvää palautetta ja toimintaa aiotaankin jatkaa.

Kesätyöseteli on käytössä ja sen avulla pyritään työllistämään kesäksi 2013 noin 200 nuorta. Nuorisotakuun hoitaminen työllistää myös toimialaa, sillä ei ole helppoa löytää sopivaa paikkaa nuorille, jotka eivät itse ole kovin aktiivisia työpaikan haussa. Yhdessä nuorten kanssa kuitenkin yritetään löytää työpaikkoja ja toivotaan päästävän hyvään lopputulokseen.

Kirjasto- ja kulttuuripalveluissa on laadittu ikäihmisten kirjaston käytön palvelusuunnitelma, jota lähdetään toteuttamaan vuoden 2013 aikana. Uutta kulttuuriohjelmaa on lähdetty toteuttamaan ja avustussääntö on uusittu.

Koulukuljetuksia on tarkasteltu arviointikertomuksessa vuodesta 2006 alkaen. Kustannukset oppilasta kohden vähenivät kolmena peräkkäisenä vuonna vuoteen 2011 saakka. Kertomusvuonna kustannukset nousivat ja olivat 1.378,14 euroa kuljetettavaa oppilasta kohti.

<u>Koulukuljetukset</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>	<u>2009</u>	<u>2010</u>	<u>2011</u>	<u>2012</u>
Kustannukset, €	2 021 514	2 004 396	1 962 254	1 860 270	1 881 641	1 979 010
Oppilaita	1 450	1 373	1 479	1 421	1 471	1 436
Euroa/oppilas	1 394,15	1 459,87	1 326,74	1 309,13	1 279,16	1 378,14

Nurmijärvellä koulukuljetukset on järjestetty viime vuosina uudella tavalla ja kustannuksia saatiinkin vähennettyä merkittävästi. Kertomusvuonna kuljetuksia on siirretty avoimeen joukkoliikenteeseen entistä enemmän. Kuitenkin kustannukset ovat nousseet, mikä toimintakertomuksen mukaan johtuu oppilassijoittelusta ja lukujärjestysten aikatauluista.

Edellisen vuoden arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta kysyi Kiven-kyydin hyödyntämisestä koululaiskuljetuksissa ja kuljetuksen muista käyttäjistä. Toimintakertomuksesta ei löytynyt vastausta, joten lautakunta uudistaa kysymyksensä. Vuonna 2011 Kivenkyydistä noin 77-80 % oli koulukuljetuksia.

5. Kiven-kyytiä hyödynnetään koululaiskuljetuksissa, mikä osuus on muiden kuin koulu-laisten kuljetuksissa?

4.2.6. Ympäristötoimi

Ympäristötoimialan toimintakate on toteutunut odotettua parempana. Henkilökunnasta on ollut edelleen vajetta, joka on lykännyt hankkeita seuraavalle vuodelle. Sitovat tavoitteet ovat toteutuneet osittain, noin puolet. Merkittäviä kaavahankkeita vietiin eteenpäin. Asemakaavoitusohjelma toteutuu pidentyneillä käsittelyajoilla. Joukkoliikenne on lisännyt suosioitaan, osaltaan varmasti liityntäpysäköintipaikkojen ansiosta.

Kertomusvuonna 2012 toimineen kunnan ympäristölautakunnan ja ympäristökeskuksen tavoitteet saavutettiin hyvin. Tavoitteita oli tosin vähän, mihin varmaankin vaikutti oman ympäristölautakunnan lakkautus, joten havaittavissa oli jo ”turnausväsymystä”.

Nurmijärven kunnan oma ympäristölautakunta lakkautettiin vuoden 2012 lopussa ja sen toiminnot, ympäristönsuojelu, terveydensuojelu ja eläinlääkintähuolto siirtyivät Tuusulan kunnan alaisen Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen hoidettavaksi. Uuteen kuntien yhteiseen ympäristölautakuntaan kuuluu 15 jäsentä, 3 jokaisesta jäsenkunnasta. Tuusulan kunnanhallituksella ei ole otto-oikeutta ympäristölautakunnan viranomaistoimintaa koskeviin päätöksiin.

6. Kun Tuusulan kunnan tarkastuslautakunta jatkossa arvioi ympäristötoimen tavoitteita, miten Nurmijärvellä raportoidaan arvioinnista ja sen mahdollisesti aiheuttamista toimista?

Asemakaavoituksen ja teknisen suunnittelun tavoite Nurmijärvi-lipun käyttäjämäärien lisääntymisestä toteutui. Vuonna 2012 myytiin keskimäärin 838 lippua kuukaudessa. Liityntäpysäköinnin paikkojen lisäyksen tavoitetta ei täysin saavutettu vielä kertomusvuonna.

Aleksian -liikelaitoksen ja ympäristökeskuksen töiden ja vastuiden uudelleen järjestely on käynnistetty. Vastuunjaon osalta on jo nähtävissä, että järjestely näyttää onnistuneen.

Ilvesvuoren alue on yksi pääkaupunkiseudun suurimpia yritysaluehankkeita, kokonaisuudessaan hieman alle 150 hehtaaria. Tällä hetkellä alueella toimii 35 yritystä, jotka tarjoavat yli 350 työpaikkaa. Perusideana Ilvesvuoren uusissa alueissa on myydä esirakennettuja tontteja yrityksille. Kunta rakentaa kunnallistekniikan ja ostaa tarvittavat esirakentamisen palvelut tonttien rakentamiskuntoon saattamiseksi. Alueen pohjamateriaali on suurelta osalta kalliota, jota joudutaan louhimaan mittavia määriä. Kunnan toteuttama keskitetty louhimistyö on sekä kustannustehokasta, että alueen kokonaiskehityksen kannalta olennaista.

Ilvesvuori-hankkeessa on mukana useita kunnan toimijoita. Hankkeen hallinnoinnista ja taloudesta tehtiin tilintarkastus kertomusvuonna. Tarkastuksen seurauksena kirjanpitoikäntöjä muutettiin vastaamaan hyvää kirjanpitoa. Lisäksi hankkeen kustannusseuranta parannettiin. Tarkastuksessa todettiin, että hankkeelta puuttuu poikkihallinnollinen johtaja, joka varmistuu hankkeen asianmukaisesta hoitamisesta eri hallinnonaloilla. Avainhenkilöitä on vaihtunut hankkeen aikana eikä tietojen kattavasta siirrosta ja uusien henkilöiden perehdyttämisestä saatu varmuutta tarkastuksessa.

7. Tarkastuslautakunta ehdottaa, että Ilvesvuori-hankkeelle nimetään poikkihallinnollinen vastuuhenkilö, joka koordinoi hankkeen hallintoa ja taloutta.

Tilakeskuksen vuoden 2012 tavoitteena oli laatia kunnan toimitilat kattava selvitys (nykytila-analyysi), jossa selvitetään tilankäytön tehokkuutta ja huomioidaan käytössä olevien tilojen kunto. Tavoite toteutui vain osittain, sillä analyysiä on pystytty tekemään vain joiltakin osin henkilöressurssien puutteesta johtuen. Tilakeskuksen selvityksen mukaan vain pieneen osaan kunnan kiinteistöjä on laadittu pitkäntähtäimen korjaussuunnitelma.

8. Mikä on tämänhetkinen tilanne kunnan kiinteistöjen pitkäntähtäimen korjaussuunnitelman laadinnassa? Onko kunnan kiinteistöjen osalta laskettu ns. korjausvelan määrä suhteessa vuosittaisiin poistoihin?

4.2.7. Liikelaitokset

Nurmijärven työterveys -liikelaitoksen edellisen vuoden hyvä tulos kääntyi kertomusvuonna lievästi tappiolliseksi. Työterveyshuollon prosesseja on päivitetty, esim. työkyvyn tukemisen prosessi, jossa on tehty tuloksellista yhteistyötä kunnan henkilöstöpalvelujen kanssa. Aikaisemmista vuosista poiketen työterveyshuolto oli avoinna koko kesän ajan ja tästä saatiin hyvää palautetta. Liikelaitos kärsii tilaongelmista sillä nykyiset tilat eivät ole toiminnan kannalta tarkoituksenmukaiset. Uusien tilojen saaminen etenee hitaasti.

Aleksia -liikelaitoksen isännöintitehtävien siirto kunnan tilakeskukselle on toteutunut ja työnjako kokonaisuudessaan on selvitetty. Palvelusopimusluonnos Aleksian kiinteistöpalvelujen ja tilakeskuksen välillä on tehty ja lähetetty lausuntokierrokselle.

Klaukkalan jäähalli -liikelaitoksen suuri hanke on harjoitushallin rakentaminen. Suunnitelmat on tehty vuonna 2012 ja toimitettu ministeriölle avustuksen hakemiseksi. Energiankulutuksen vähentämisen tavoitetta ei saavutettu. Olennainen muutos liikelaitoksen hallinnossa ja organisoinnissa tulee olemaan liikelaitoksen purkaminen, josta on aloitettu neuvottelut kuluvana vuonna. Tavoitteena on, että Klaukkalan jäähalli on vuoden 2014 alusta alkaen kunnan liikuntapaikka ja liikelaitos on purettu.

Nurmijärven vesilaitos -liikelaitoksen toimittama vesi on hyvää ja erikoistilanteet, kuten putkirikot ja veden pilaantuminen ovat hallinnassa. Sade- ja lumien sulamisvesien johtaminen jätevedenpuhdistamoon aiheuttaa ongelmia jäteveden käsittelyssä. Vesiä joutuu vajaasti puhdistettuna vesistöön. Pohjavesialueet eivät vielä ole näkyvissä kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelmassa. Vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitys on jäljessä strategian tavoitteesta, jonka mukaan se olisi pitänyt laatia vuonna 2012. Pohjavesialueiden suojelemissuunnitelmien teko edistyy.

Vesiosuuskuntien toimintaa tuetaan ansiokkaasti vesihuollon kehittämissuunnitelmassa, mutta vesiosuuskuntien perustaminen on riippuvainen kylien asukkaiden omaaloitteisuudesta.

9. Miten kunta aikoo edistää jätevesien käsittelytoimintaa siten, että saadaan lakisääteiset vaatimukset täytettyä vuoteen 2017 mennessä?

4.3. Taloudelliset tavoitteet

Maailmantalouden näkymät ovat Suomen kansantalouden kannalta edelleen heikot. Vaikka koko maailman bruttokansantuotteen kasvu onkin kolmen prosentin luokkaa, niin euroalueen kasvu on ollut vaisua eikä sanottavaa piristystä ole luvassa ennen vuotta 2014. Suomen talous seuraa pitkälti muuta Eurooppaa. Suomen kansantuote väheni 0,2 prosentti vuonna 2012. Kansantaloutemme oli viime vuonna käytännöllisesti katsoen taantumassa, vaikka kahden peräkkäisen neljänneksen supistumiselta vältyttiinkin. Taloudellisen kasvun arvioidaan yleisesti olevan Suomessa lähivuosina hidasta. Tänä vuonna tuotanto kasvaneen vain puolisen prosenttia. Valtionvarainministeriö on arvioinut tuoreimmassa suhdannekatsauksessaan palkansaajien yleisen ansiotasoindeksin kohoavan tänä vuonna 2,4 prosenttia.

Kunnat ja kuntayhtymät käyttävät noin 42 mrd. euroa vuodessa palvelujen järjestämiseen ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen. Menoista noin puolet katetaan veroilla, neljännes maksuilla ja myyntituloilla ja vajaa viidennes valtionosuuksilla. Tilastokeskuksen julkaisemien kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2012 tilinpäätösarvioiden mukaan menojen kasvu oli viitisen prosenttia. Nurmijärvellä menojen kasvu noudatti lähes valtakunnallista keskiarvoa ollen 5,6 prosenttia. Verotulojen kasvu oli puolestaan 4,1 prosenttia. Nurmijärven kunnan tulos kääntyi pitkästä aikaa alijäämäiseksi. Lisäksi mittavat suunnitellut investointihankkeet asettavat kovia haasteita myös tuleville vuosille.

Kuntaliiton hallitus on hyväksynyt kuntatalouden sopeuttamisohjelman vuosille 2014 – 2017. Ohjelman toimenpiteet kohdistuvat muun muassa menojen kasvun hillintään, kuntien veropohjan laajentamiseen, valtio-kuntasuhteen kehittämiseen sekä elvytykseen. Kuntatalous vaatii merkittäviä sopeuttamistoimia seuraavien neljän vuoden aikana. Toimia tarvitaan, jotta kuntien velkaantuminen saadaan pidettyä kohtuullisena ja jotta palvelujen tuotantokyky turvataan. Sama koskee myös valtion velkasuhdetta, joka on saatava laskevalle uralle. Kuntaliiton tavoitteena on kunnallisen toiminnan rahoituksen riittävyys.

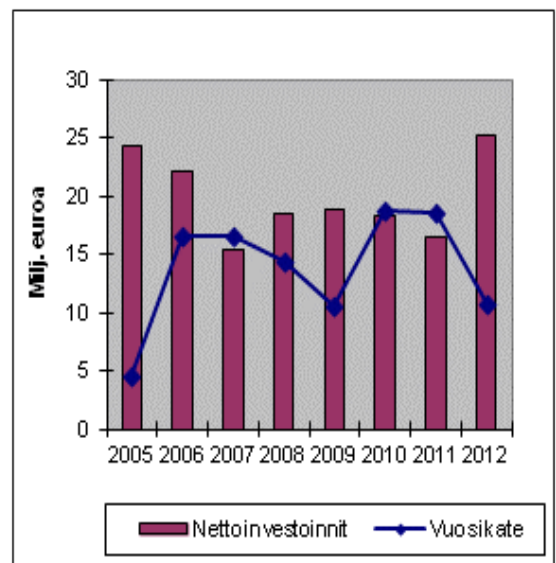
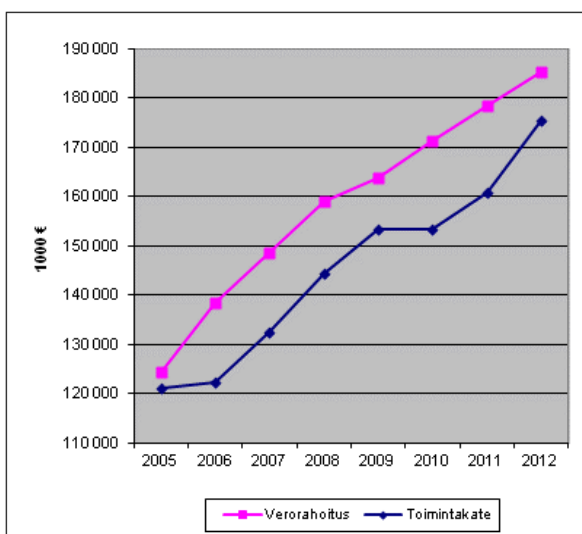
Nurmijärven kunnan tulee huomioida talouden epävarmuus ja uhkatekijät, mutta toisaalta on katsottava rohkeasti tulevaisuuteen ja kehitettävä toimintoja ja palveluita harkitusti asiakaslähtöisellä ajattelutavalla. Kaikessa on huomioitava taloudellisuus, tehokkuus ja tiukka menokuri.

Koko kuntaa koskevista taloudellisista tavoitteista jäivät toteutumatta toimintakatteen määrä, toimintakulujen kasvu ja vuosikatteen määrä/asukas. Toimintakate-tavoite oli vuoden 2009 taso, toimintakate kuitenkin kasvoi 4,1 prosenttia vuodesta 2009. Toimintakulujen kasvun tavoite oli enintään 3,2 prosenttia, ne kasvoivat kuitenkin 5,6 prosenttia edellisestä vuodesta. Vuosikate-tavoite oli 348 euroa/asukas, toteutuneeksi vuosikatteenksi jäi kuitenkin vain 264 euroa/asukas.

Kuva 2. Nettoinvestoinnit ja vuosikate 2005 - 2012

Kertomusvuoden nettoinvestointeja ei pystytty enää kertomusvuonna rahoittamaan tulorahoituksella. Vuosikate painui vuoden 2009 tasolle ja investointien määrä kasvoi huomattavasti korkeammaksi kuin aikaisempina vuosina.

Kuva 3. Verorahoitus ja toimintakate 2005-2012

Kuva 3 havainnollistaa kunnan verotulojen ja nettomenojen suhdetta kahdelta viimeiseltä valtuustokaudelta. Verorahoitus (verotulot + valtionosuudet) ovat kasvaneet tasaisesti vuosittain, pieni notkahdus syntyi vuonna 2009.

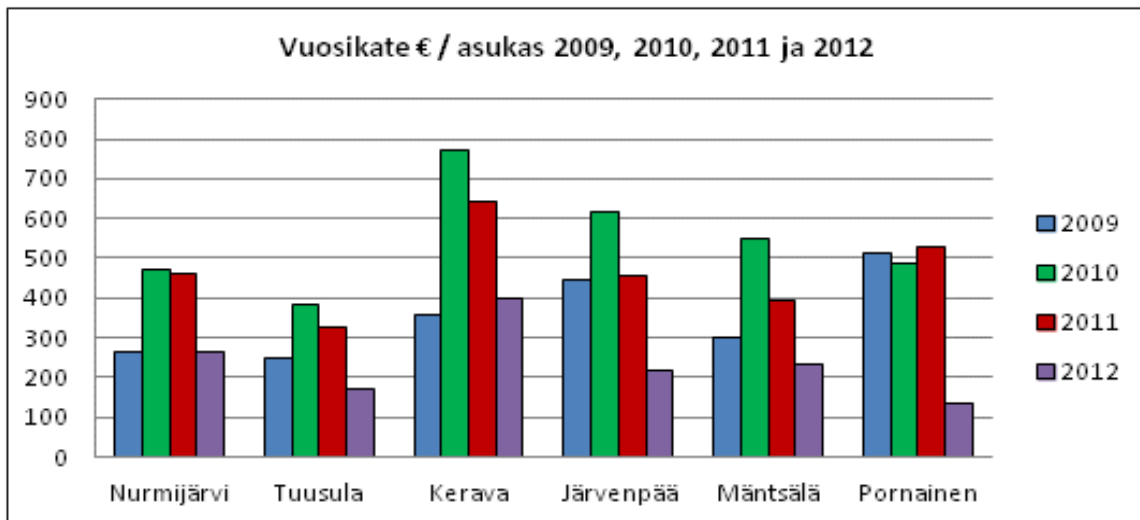
Nettomenot kasvoivat samaa tahtia verorahoitustulojen kanssa vuodesta 2006 vuoteen 2009, pysähtyivät vuonna 2010 samalle tasolle kuin edellisenä vuonna ja lähtivät jälleen

voimakkaaseen, verorahoitusta suurempaan kasvuun kahtena viime vuonna. Tilinpäätös-
vuonna nettomenot kasvoivat 5,6 prosenttia (ed. vuonna 5 %). Verotulot ja valtionosuudet
kasvoivat yhteensä 3,7 prosenttia (ed. vuonna 4,2 %)

Toimintakatteen ja verorahoituksen väliin jäävällä osalla kuvassa 3 tulisi kattaa vähintään
rahoituserät (korot ja lainojen lyhennykset) ja korvausinvestointien suuret poistot, jotta
talous pysyy tasapainossa ja lainanotolla rahoitetaan vain uusia investointeja.

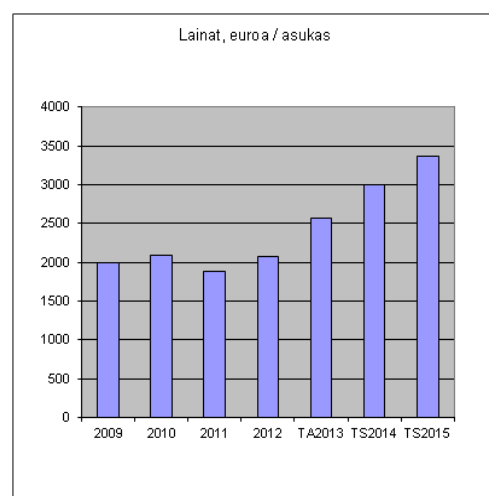
Kuva 4. Vuosikatteet KUUMA-kunnissa valtuustokaudella 2009–2012

Kuvassa 4 on verrattu KUUMA-kunnissa valtuustokaudella toteutuneita vuosikatteita / asu-
kas. Kaikkien kuntien vuoden 2012 vuosikatteet huononivat huomattavasti edellisestä vuo-
desta. Paras vuosikate kertomusvuonna oli Keravalla ja pienin Pornaisilla, jolla oli myös vuo-
sikatteen suurin pudotus edellisestä vuodesta. Nurmijärven vuoden 2012 vuosikate asukasta
kohti oli 265 euroa kun se edellisenä vuonna oli 459 euroa / asukas.

Kuva 5. Lainakanta asukasta kohti 2009–2015

Kuva 5 kertoo kunnan asukasta kohti lasketun lai-
nakannan toteutuneen kehityksen 2009 – 2012 ja
suunnittelukauden tulevan kehityksen 2013 -
2015. Lainat asukasta kohti kohosivat ensimmäi-
sen kerran yli 2000 euron lukemaan vuonna 2010.
Kertomusvuonna 2012 lainakanta oli 84,4 milj. eu-
roa eli 2.073 euroa/asukas. Suunnittelukaudella
lainarahalla tehdään suuria investointeja jolloin
lainakanta nousee vuoteen 2015 mennessä 143,8
milj. euroon joka on 3.369 euroa/asukas.

Nurmijärven kunnan lainamäärä vuonna 2012 on alle maan kaikkien kuntien keskimääräisen lainamäärän, joka oli ennakkotiedon mukaan vuoden lopussa 2.282 euroa/asukas. KUUMA-kunnista ainoastaan Mäntsälällä oli kertomusvuoden lopussa Nurmijärveä suurempi lainamäärä. KUUMA-kuntien alhaisin lainamäärä asukasta kohti on Tuusulassa, 812 euroa/asukas.

4.4. Investoinnit

Kuva 6. Investoinnit lajeittain 2012

Suurimmat kertomusvuoden rakennusinvestoinnit olivat Terveyskeskuksen laajennus ja peruskorjaus, Rajakaaren koulun muutostyöt sekä Kirkonkylän liikuntapuisto ja muut liikunta-alueet. Liikenneväylien rakentamisen osuus 7,7 milj. euroa on koko kunnan investointimenoista 29,3 prosenttia. Kuvassa 6 Liikenneväylät sisältää Ilvesvuoren alueen maanjalostuskustannusten osuuden on 3,5 milj. euroa.

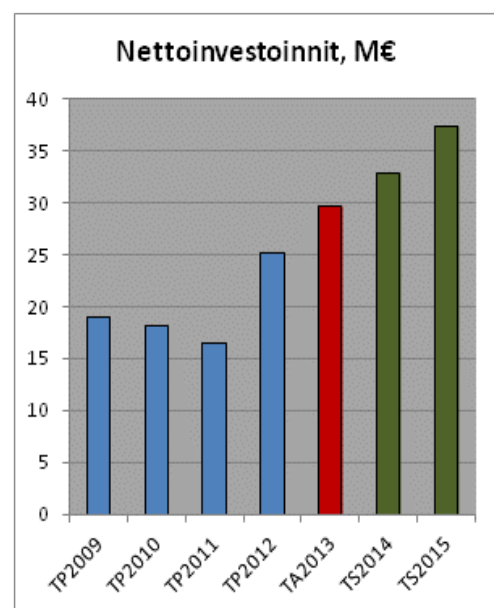
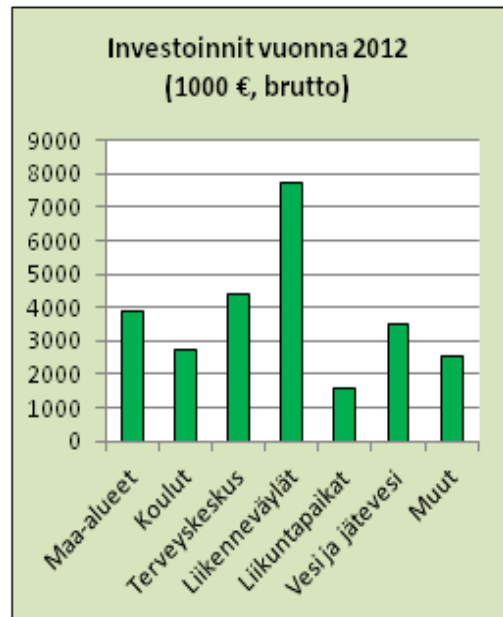
Terveyskeskuksen laajennusosa valmistui kesällä ja tilat otettiin välittömästi käyttöön. Tarkastuslautakunta kävi tutustumassa laajennusosaan ja kuuli, että uusiin tiloihin oltiin tyytyväisiä ja että 4 milj. euron investointi kokonaisuudessaan onnistui hyvin ja pysyi budjetissa. A- ja B-osan peruskorjaushanke jatkuu, sille on varattu vuoden 2013 talousarviossa 2,6 milj. euron määräraha.

Kuva 7. Nettoinvestoinnit 2009 - 2015

Investointeihin käytetyt euromäärät laskivat valtuustokauden alkuvuosina 2009 – 2011 kunnes kertomusvuonna 2012 nousivat 25 milj. euron tasolle. Kuvassa 6 näkyy miten investointien määrän on suunniteltu kasvavan vuoteen 2015 saakka.

Suurin uusi hanke on vuosina 2013 – 2015 toteutettava Nurmijärven Monitoimitalo, jonka kokonaisbudjetti on 12 milj. euroa. Klaukkalaan rakennetaan vuonna 2015 valmistuva uusi päiväkotikoti 3,1 milj. eurolla.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huolestuneena huomiota kuntastrategiasta poikkeamiseen ja velkaantumismäärän kasvuun niin, että suunnitelmakauden

viimeisenä vuonna velat asukasta kohti laskettuna ovat yli 3.300 euroa.

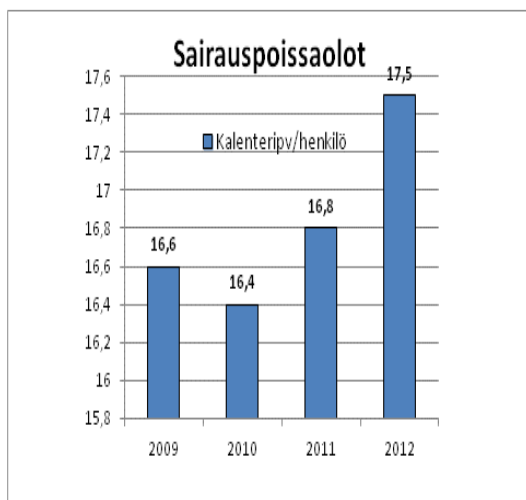
5. Henkilöstö

Kertomusvuoden lopulla valtuusto hyväksyi henkilöstöohjelman vuosille 2013 – 2016. Ohjelma laadittiin laajapohjaisessa työryhmässä ja siitä pyydettiin kannanottoja koko henkilöstöltä. Ohjelman tavoitteena on olla henkilöstöjohtamista suuntaava ja yhtenäistä henkilöstöpolitiikkaa vahvistava ohje.

Toimintakertomuksen mukaan kunnan henkilöstön määrä kertomusvuoden lopussa oli 2566 henkilöä, joista vakinaisessa työ- tai virkasuhteessa oli 76 prosenttia ja määräaikaisessa 24 prosenttia. Vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi 40 henkilöllä ja määräaikaisten laski 18 henkilöllä.

Viimeisin henkilöstökysely on tehty kuluvan vuoden tammi-helmikuussa. Vastausprosentti oli 64 ja vastausten kokonaisarvosana 4,11 (asteikko 1-5), joka on hivenen edellistä kyselyä parempi.

Kuva 8. Sairaus poissaolot 2009 – 2012

Kunnan henkilöstön sairaus poissaolojen määrä vuonna 2012 oli keskimäärin 17,5 kalenteripäivää / henkilö ja kasvoi edellisestä vuodesta 0,7 kalenteripäivää. Eniten sairaus poissaoloja oli varhaiskasvatuspalveluissa, liikelaitoksissa ja sosiaali- ja terveystoimessa. Merkittävin osa, 47,2 prosenttia sairaus poissaoloista muodostui pitkistä 11 – 60 päivää kestäneistä poissaoloista.

Kunnan henkilöstöpalveluissa on valmisteltu vuoden 2012 Henkilöstökertomus, jossa on monipuolisesti ja laajasti esitetty henkilöstön

työhyvinvointiin liittyviä toimenpiteitä ja tilastotietoja.

6. Kuntakonserni

Nurmijärven kuntakonserniin kuuluu 8 tytäryhtiötä, 6 kuntayhtymää ja 3 osakkuusyhtiötä. Kuntakonsernin rakenteessa ei ole tapahtunut muutoksia vuonna 2012. Kuluvana vuonna rakenne muuttuu kun Nikinharjun kuntayhtymä on purettu vuoden alussa ja toiminnan ta-

loudellinen loppuselvitys on tehty ja jäsenkunnille on tuloutettu osa kuntayhtymän varoista. Purkuprosessi on vielä keskeneräinen.

Toimintakertomuksen mukaan kunnan omistajapolitiittiset linjaukset on käsitelty vuonna 2012. Konserniohjaus on osa omistajapolitiikkaa. Valtuusto on hyväksynyt konserniohjeet vuonna 2006. Ohjeissa on määräykset mm. siitä, mistä asioista tytäryhteisön on ennen omaa päätöksentekoa selvitettävä konsernijohdon (kunnanhallitus ja kunnanjohtaja) kannanotto.

Tytäryhtiöille asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Vuoden aikana tytäryhteisöt raportoivat toiminnastaan kunnanhallitukselle osavuositarkastuksissa. Toimintakertomuksissaan tytäryhtiöt ovat raportoineet sisäisen valvonnan toteuttamisesta ja riskienhallinnan toimenpiteistä yhtiöissä. Nurmijärven kuntakonserniin kuulumattomat Seudullinen Talouspalvelukeskus (Tuusula) ja Keski-Uudenmaan Pelastuslaitos (Vantaa) ovat myös raportoineet taloudestaan ja toiminnastaan toimintakertomuksessa.

10. HUS laskuttaa kuntaa ensihoidosta kunnan sosiaali- ja terveystoimea ja Keski-Uudenmaan Pelastuslaitoksen kustannukset tulevat kunnan ympäristötoimen menoihin. Millä tavalla nykyisellä rakenteella selvitetään kokonaiskustannusten muutos verrattuna aikaisempaan rakenteeseen?

Nurmijärven Sähkö Oy -konserni tuloutti kunnalle osinkotuottoja 1,7 milj. euroa. Kunta on yrittänyt myydä osuuttaan Kiinteistö Oy Impivaarasta siinä kuitenkaan onnistumatta. Nurmijärven Vuokra-asunnot Oy:n toiminta kertomusvuonna on ollut vilkasta, useita rakentamiskohteita on suunnittelussa, kilpailutuksessa tai toteutusvaiheessa. Rajamäen Uimahalli Oy investoi uimahallin peruskorjaus ja laajennushankkeeseen. Valtuusto hyväksyi kertomusvuoden lopulla hankkeen toteutettavaksi. Hanke rahoitetaan kunnan myöntämällä pääomalinalla ja valtionavustuksella.

Konsernitilinpäätöksen ylijäämä vuonna 2012 oli 0,5 milj. euroa ja oli huomattavasti edellisen vuoden tulosta (7,7 M€) heikompi. Konsernin lainakanta oli vuoden lopussa 135,9 milj. euroa ja lainaa 3.338 euroa/asukas. Konsernin omavaraisuusaste oli 45,4 prosenttia. Bruttoinvestoinnit konsernilla olivat 40,3 milj. euroa ja investointien tulorahoitus 50,7 prosenttia.

7. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Toimintakertomus sisältää laajan selonteon sisäisen valvonnan järjestämisestä ja riskienhallinnasta kunnassa. Sisäinen valvonta kunnassa toteutuu johtamis-, suunnittelu- ja ohjauskäytännöissä. Lisäksi sisäinen ja ulkoinen tarkastus arvioivat osaltaan sisäisen valvonnan toimivuutta. Kunnassa on tehty kokonaisvaltainen riskien kartoitus vuosina 2009 – 2011. Kertomusvuonna riskit ja niiden hallintakeinot on käsitelty ja päivitetty kunnan johtoryhmässä.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä käytäntönä sitä, että sisäisen valvonnan selontekoon toimintakertomuksessa on lisätty tiedot keskeisistä oikeudenkäynneistä ja muista kuntaa mahdollisesti koskevista vaateista.

Harmaa talous ja sen torjuntakeinot nousivat esille valtuustoaloitteen myötä. Tarkastuslautakunta pyysi kaikilta keskuksilta ja toimialoilta selvitykset harmaan talouden mahdollisesta esiintymisestä kunnassa ja sen torjuntakeinoista. Asiasta saatiin lautakunnan mielestä kattava selvitys lopputuloksena, että kunnassa on käytössä kaikki mahdolliset harmaan talouden torjuntakeinot. Tarkastuslautakunta esitti laadittavaksi toimintaohjeen harmaan talouden torjunnasta. Vuoden 2012 lopulla Talouskeskus sai valmiiksi Harmaan talouden torjuntaohjeiston.

8. KUUMA-yhteistyö

Seudullisen yhteistyön poikkeuslain mukainen toiminta päättyi arviointivuoden 2012 lopussa ja vuosikymmen sitten alkanut KUUMA-yhteistyö muuttaa muotoaan ja toiminta jatkuu Keravan kaupungin liikelaitoksena. KUUMA-yhteistyö on painottunut edunvalvontaan ja kukin jäsenkunta ja -kaupunki on osallistunut niihin hankkeisiin, joista ne ovat saaneet tukea toimintoihinsa. On myös perutettu palvelukeskuksia. Nurmijärven kunnan hallintokuntien vuoden 2012 toimintakertomuksista selviää, että toimialoilla on lukuisia työryhmiä, joihin kunnan edustajat ovat osallistuneet. Vain harvalla tulosalueella ei ole ollut yhteisiä KUUMA-työryhmiä tai hankkeita. Tilinpäätösasiakirjoista ei käy ilmi se, miten paljon resursseja on käytetty yhteisiin hankkeisiin. Työryhmien aikaansaannoksista ei juurikaan ole mainittu, niistä lienee raportoitu KUUMA -komissiolle ja -hallitukselle.

Tarkastuslautakunta muistuttaa edelleen, että KUUMA - yhteistyö on merkittävää ja siksi sen tuloksia tulisi selkeämmin sisällyttää tilinpäätösasiakirjoihin.

Niissä palvelukeskuksissa ja ylikunnallisissa liikelaitoksissa, joissa Nurmijärvi on mukana, tulisi kunkin isäntäkunnan tarkastuslautakunnan arvioida kyseisen toimijan toimintaa. Arviointi tulisi lähettää jäsenkuntien tarkastuslautakunnille tiedoksi ja mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten.

9. Muut havainnot

Tarkastuslautakunta haluaa korostaa valvonnan tärkeyttä kaikissa toimissa. Sisäinen valvonta sisältyy suurelta osin työprosesseihin, mutta tarvitaan myös selkeitä ja avoimia valvontamenetelmiä. Ostopalveluina suoritettavat sisäiset tarkastukset ovat avointa valvontaa. Lisäksi tarvitaan oman henkilöstön suorittamaa valvontaa, joka kohdistuu sekä ostopalveluihin että kunnan omiin työtehtäviin. Tarkastuslautakunnan mielestä johdonmukaisella ja jär-

jestelmällisellä valvonnalla vaikutetaan työn tulosten tehokkuuteen ja laatuun. Ostopalveluihin mahdollisesti kohdistuvat sanktiovaatimukset voidaan tehdä tehokkaasti ja ajallaan.

10. Yhteenveto

Tarkastuslautakunta toteaa, että toimialojen ja keskusten tavoitteet valtuustokaudella on asetettu siten, että ne edistävät kuntastrategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumista. Valtuustokauden aikana tavoitteiden asettaminen, mittareiden valitseminen ja toteutumisen raportointi on selvästi parantunut ja tullut selkeämmäksi. Kuitenkin tavoitteissa on vielä paljon sellaisia, joiden toteutumisen mittaaminen on haastavaa ja vaatii edelleen kehittämistyötä.

Kunnan kertomusvuoden tilinpäätös oli alijäämäinen 1,5 milj. euroa ja suunnittelukaudella 2013 – 2015 alijäämää syntyy lisää 0,3 milj. euroa. Jotta kunnan talous saadaan jälleen tasapainoon edellyttää se kunnanjohtajan sanoin ”entistä määrätietoisempaa toiminnan tehokkuuden ja tuloksellisuuden tarkastelua” ja myös parantamista.

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että valtuusto velvoittaisi kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään arviointikertomuksen ja antamaan vastineet kertomuksen havaintoihin sekä raportoimaan valtuustolle kuluvan vuoden aikana havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä.

Tilintarkastaja esittää tilintarkastuskertomuksessaan tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä kunnan hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille tilikaudelta 1.1.–31.12.2012. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen.

Nurmijärvellä 6. päivänä toukokuuta 2013

Jari Laine
puheenjohtaja

Aulikki Markkanen
varapuheenjohtaja

Petri Jolma

Liisa Sirainen

Torsti Ruokoski

Hannu Toikkanen

Pirjo-Liisa Torkki